

CAMİLER VE DİN HİZMETİNE ADANMIŞ ÖMÜRLER

Dün olduğu gibi bugün ve gelecekte de Müslümanların hayatında mescitlerin yeri ve önemi hiç değişmeyecektir. Hiç şüphe yok ki mescitler Müslümanlar için ilk günden günümüze kadar önemini hiç yitirmeden devam ettirmiştir. Aynı duygu ve düşüncüyü paylaşanları ortak bir mekânda buluşturmak sosyal hayatın en önemli unsurudur. Günümüzde olduğu gibi zaman zaman bu fonksiyonu eksilse de mescitlerin varlığı Müslümanların birlik teminatı olma özelliğini devam ettirmektedir.

Mescit bir İslâm şiarı ve sembolüdür. Zaman zaman mutlu ve sevinçli günlerin bazen acı ve üzüntülü günlerin paylaşıldığı yerler, bazen de kültürel etkinliklerin ifa edildiği merkezlerdir. Millî ve dinî kimliğimizin gelişiminde büyük önem arz eder. Zenginiyle fakiriyle, cemiyetin farklı ve renkli statülerinden köylü veya şehirlisiyle, büyüğüyle, küçüğüyle aynı safta omuz omuza her kesimi bünyesinde toplayıp cem edebilen yegâne mekânlardır. Mabet olmanın yanı sıra birer eğitim, öğretim okulları, diğer bir tabirle halk üniversitesi vazifesi yapmaktadır. Bu yönüyle de geleceğimizin teminatı konumundadır.

Bir beldenin Müslüman cemiyeti olduğu, hemen orada yükselmiş olan camilerden ve minarelerden anlaşılır. Camiler İslamiyet'in açık mührüdür. Cami, mescitlerin büyüğüne denir. Cami; toplayan toplayıcı demektir. Beş vakit namazda cuma ve bayram namazlarında müminleri bir araya topladığı için bu isim verilmiştir. Türkler Anadolu'da, ibadethanelerin büyük yapıda olanlarına "cami" küçüklerine ise "mescit" adını vermişlerdir.

Yeryüzünde kurulan ilk mescit Kâbe-i Muazzama'dır. Allahu Teâlâ şöyle buyurur:

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ

"İnsanlar için yeryüzünde kurulan ilk ev Mekke'de bulunan mübarek ve âlemler için bir hidayet kaynağı olan Kâbe'dir." (Âl-i İmran, 3/96).

Mekke Döneminde Mescit:

Şüphesiz ki Hz. Peygamber, daha ilk zamanlardan beri bir ibadet yeri ve bir müessese olarak mescidin İslam'da oynayacağı rolün önemini çok iyi biliyordu. Fakat gerek Müslümanların Mekke döneminde sayıca az olmaları, gerekse Mekkeli müşrikler tarafından Müslümanlara karşı uygulanan siyasî baskı sebebiyle Mekke'de mutlak manada bir mescit yapma imkânına sahip olamamıştır. Aslında Kâbe'nin varlığı da bunu gerekli kılmıyordu. Bilindiği gibi, Mekke döneminde Hz. Peygamber İslamiyet'i tebliğ etmeye başladığı zaman Mekke Müşriklerinin büyük tepkisi ve işkencelerine maruz kalmıştır. Hz. Peygamber kendisine yapılan baskı ve hakaretlere rağmen, zaman zaman Mescid-i Haram'da, Kâbe'de, Hacerü'l-Esved ile Rüknu Yemânî arasında namaz kıları. İlk Müslümanlar ise, Dûrul-Erkam'ı bir mescit haline getirmişlerdi. Ayrıca evlerinde ve vadilerde gizli olarak ta ibadet ediyorlardı.

Medine Döneminde Mescit:

Hz. Peygamber (s.a.v.) Mekke'den Medine'ye hicreti sırasında Medine'ye 5 kilometre mesafede Kuba mevkiinde kalmış ve orada kendine bir namazgâh yeri çevirmişti. Daha sonra

Kuba halkı, Hz. Peygamber (s.a.v)'in namaz kıldığı yerde bir mescit yapmışlardır. İslâm'da ilk mescit, Kuba Mescidi'dir. Yüce Allah, Tevbe Suresi'nde bu mescitle ilgili şöyle buyurmaktadır:

لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لَمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا

"İlk gününden beri Allah'a karşı gelmekten sakınmak için kurulan mescitte bulunman daha uygundur" (Tevbe, 9/108). İşte bu mescit, İslâm âleminde yapılan ilk mescittir. İkinci mescit ise, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, Medine'ye vardığı mescittir.

Belâzürî'nin naklettiğine göre ise Mescid-i Nebevi ile Mescid-i Kubâ dışında Medine'de dokuz mescit daha vardı. Buralarda vakit namazları kılınmakla beraber cuma namazı sadece Mescid-i Nebevi'de kılınılmaktaydı. Bu mescitler şunlardı:

- 1.Mescid-i Benî Amr b. Mebzul
- 2.Mescid-i Sâide
- 3.Mescid-i Ubeyd
- 4.Mescid-i Seleme
- 5.Mescid-i Râbih
- 6.Mescid-i Züreyk
- 7.Mescid-i Gıfâr
- 8.Mescid-i Eşlem
- 9.Mescid-i Cüheyne

Bunlardan bir kısmının yeri ve kiblesi bizzat Hz. Peygamber tarafından tespit edilmiştir. (Hulusi Kılıç, "Cami", DİA, VII,47-48.)

Camilerin Yapılmasının Önemi

Kur'ân-ı Kerim'de Allah Teâlâ şöyle buyurur:

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

"Allah'ın mescitlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı gereği üzere kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başka kimseden korkmayanlar imâr eder. İşte bunların doğru yolda olup başarıya ulaşacakları umulur" (Tevbe, 9/8).

Yüce Allah'ın (Tevbe 9/18)'de ifade etmiş olduğu bu dört özelliği maddeler halinde ifade edecek olursak;

- Allah'a ve ahiret gününe inanan,
- Namazı dosdoğru kılan,
- Zekâtı veren,
- Allah'tan başkasından korkmayan kimselerdir.

İnsanların akın akın Yüce Allah'ın huzuruna boyun bükerek, ağlayarak, Allah'ın rahmetini umarak onun divanına durmalarını sağlayan, insanları birbirine bağlayan, cemaat şuurunu geliştiren camileri yapmak ve onları ayakta tutmak kadar önemli ne vardır? Camilere ancak Müslüman olanlar sahip çıkarlar. Bu yüzdendir ki yeryüzünde geçmişi bin yıla dayanan ev sayısı yok denecek kadar azdır. Ama camilerden yüzlercesi yıllar geçmesine rağmen hala dimdik ayakta. Hele büyük üstat Mimar Sinan'ın eserleri hala muhteşem bir şekilde asırlara ve zamana meydan okuyorlar. Bu bize Müslümanların camileri yaparken nasıl da harcın içine ruhlarını da kattıklarını göstermektedir.

Buna karşılık camilerin yıkımı için gayret sarf edenlerin nasıl bir sonla karşılaşacakları hakkında Rabbü'l-Âlemin şöyle buyuruyor:

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

"Allah'ın mescitlerinde O'nun adının anılmasına engel olan ve onların harap olması için çalışandan daha zalim kim olabilir? Aslında bunların oralara ancak korka korka girmeleri gerekir. Böyleleri için dünyada rezillik var, ahirette de onlar için büyük azap vardır." (Bakara, 2/114)

Yeryüzünde Allah'ın isminin anıldığı camilere karşı saldırganca tavır alanları Allah açık bir şekilde uyarmaktadır.

Hz. Peygamber (s.a.v.) mescit inşa etmenin fazileti hakkında şöyle buyurur;

مَنْ بَنَىٰ مَسْجِدًا يُذَكَّرُ فِيهِ اسْمُ اللَّهِ بَنَىٰ اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ

"Kim Allah rızasını gözeterek, Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette bir köşk yaptırır." (Müslim, Zühd, 3)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: أَحَبُّ الْبِلَادِ إِلَيَّ اللَّهُ مَسَاجِدُهَا

Ebû Hureyre'nin naklettiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "**Şehirlerde Allah'ın en çok sevdiği yerler mescitlerdir.**" (Müslim, Mesâcid, 288)

Başka bir rivayette de; Hz. Enes (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.v.) buyurdular ki: "**Ümmetimin ücreti bana arz edilip gösterildi. Öyle ki mescitten çıkarılıp atılan bir çerçöpün sevabını bile gördüm. Ümmetimin günahı da bana arz edilip gösterildi. Kişiye Kur'an'dan kendine gelen sure veya ayeti unutmasından daha büyük bir günah görmedim.**" (Ebu Dâvud, Salât 16, ; Tirmizî, Fezâilu'l-Kur'ân, 19)

Bir imam-hatibimiz camilerin önemini şiiriyle şöyle anlatıyor:

Gökte Beyt-i Mamur yerde Beytullah

Hakk'ın anıldığı mekân camiler

İhlas ile gelen buluyor felah

Cennet bağı gibi kokan camiler

Varlığı Hazreti Âdem'le başlar

İbrahim eliyle örülen taşlar

Eskitemez nice boranlar kışlar

Ezelden ebede akan camiler

“Takva ile kurulmuştur yapısı”

İslam beldesinin ölmez tapusu

Sevgi barış medeniyet kapısı

Karanlığa kandil yakan camiler

Bir mekteptir nice ilim okunur

Muhabetin şalı burda dokunur

Günde beş kez ziynetini takınır

Ezanlarla arşa çıkan camiler

Her şehirde var küçüğü ulusu

Anılarla dolu geniş avlusu

Yan yana getirir nice ulusu

Gönüllere huzur eken camiler

Kimi garip kalmış yanar içlenir

Bayramlarda umutları güçlenir

Mübarek akşamlar sanki taçlanır

Âleme ay yıldız takan camiler.

Hakkı ŞENER

Osmanlı Camii İmam-Hatibi

Cami, Müslüman olduğumuzun simgesidir. Günlük hayatımızın vazgeçilmez parçasıdır. Cami, vatanın tapusudur. Rus -Ermeni işbirliği ile Erzurum'da yapılacak katliam ve baskın durumunu öğrenen bir müezzinin vakitsiz okuduğu ezan ile önlenmiştir. Sütçü İmam, Mehmet Akif, Ahmet Hulusi Efendi gibi büyüklerimiz milli mücadele ruhunu camilerden tutuşturmuşlardır.

- Kahramanmaraş'taki Fransız İşgaline karşı ayaklanmanın camiden başladığını,
  - Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Hacıbayram Camii'nde kılınan namazdan sonra dualarla açıldığını,
  - Kurtuluş Savaşı'nda halkın camilerde yapılan vaaz ve okunan hutbelerle bilinçlendirildiğini görmekteyiz.
- 15 Temmuz'da okunan salalar da milli birlik ve beraberliği zirveye taşımış, milletçe, alçak darbe girişimine karşı duruşu sağlamıştır.

Ecdadımız bir yere gittiğinde, bir memleketi fethettiğinde yaptıkları ilk iş oraya bir cami inşa etmek olmuştur. O belde de İslam'ın yükselen sesi minarelerden de yükselmeye başlar. Bu aynı zamanda o belde insanı üzerinde son derece etkileyici olmuştur. Bunun yanında farklı dinlere mensup insanların mabetlerine de saygı gösterilmiştir.

Camiler, İslam medeniyetinin kalbidir. Medeniyetimizde hiçbir şehir, camisiz, mabetsiz düşünülemez. Peygamberimiz (s.a.v.), Medine'ye vardığında ashabıyla birlikte Medine'nin kalbine derhal Mescid-i Nebevi'yi inşa etmiştir. Mescid-i Nebevi, Medine'nin merkezi, medeniyetin beşiği olmuştur. İlim, irfan, ahlak, adalet, sevgi, saygı, şefkat, merhamet gibi değerler, dünyanın dört bir yanına dalga dalga bu kutlu mekândan yayılmıştır. O günden bugüne İslam beldeleri, camilerin etrafında şekillenmiştir. Hâsılı cami, şehrin ruhu olmuştur.

Hz. Peygamber'in bir gün mescide girdiğinde cemaatin bir kısmını dua ve zikirle, diğer bir kısmını ilimle meşgul halde görüp. **"Ben muallim olarak gönderildim"** diyerek ilimle meşgul olanların yanına oturması Asr-ı saadette mescidin eğitim ve öğretim alanındaki fonksiyonunu göstermeye yeterlidir. İslam'da ilk eğitim ve öğretim faaliyetleri Mekke döneminde Dar'ul-Erkam'da başlamış, Medine'de Mescid-i Nebevinin inşasından sonra buna hız verilmiştir. Mescitteki öğretim faaliyetleri "meclis" kelimesiyle ifade edilir. Hz. Peygamberin Mescid-i Nebevideki derslerine **"Meclisü'l-İlm"** denilmiştir.

Mescitte eğitim ve öğretim sadece erkeklere münhasır değildir, kadınlar için de Mescid-i Nebevide bir gün tahsis edilmiştir.

Mezhep imamları camide yetişmişler ve buralarda ders okutmuşlardır. Ebu Hanîfe kendi mescidinde ders okutur, talebelerinin mescitte yüksek sesle müzakere yapmalarına müsaade ederdi. İmam Şafîî küçük yaşlarda mescitlerdeki ders halkalarına katılmış, daha sonra buralarda ders vermiştir. İmam Malik Mescid-i Nebevide, Hasan-ı Basri Basra Camii'nde öğretimle meşgul olmuşlardır. Tefsir, hadis, tarih, mantık, matematik, cebir, tıp

alanlarında oldukça bilgi sahibi olan Taberî gününün bir kısmını eser yazmaya, bir kısmını mescitte ders vermeye ayırmıştır.

Mescitler sadece dinî eğitim ve öğretimin yapıldığı yerler değildi. Kur'an ve hadisi anlamadaki öneminden dolayı daha ilk asırlardan itibaren edebiyat, bilhassa eski Arap şiiri de bu derslerin konuları arasına girmiştir. Camilerde nazari tıp dersleri dahi verilmiştir.

Mesela V. (XI.) yüzyılda Hakim-Biemrillah devrinde İbnü'l-Heysen Ezher Camii'nde tıp dersleri veriyordu.

Camilerin eğitim ve öğretim mahalli olarak kullanılması geleneği Osmanlılarda da başlangıçtan beri benimsenen ve devam ettirilen bir uygulama olmuştur. Osmanlı medreselerinde mevcut odalarda (hücreler) öğrenci ikamet etmekte, medrese dershanesinde belirli dersleri görmekte, bunun dışında genel dersleri camilerde takip etmekteydi. Talebe-i ulûma yönelik ders halkaları da herkese açıktı, cemaatten isteyen, merak eden, o sahadaki bilgi ve kültürünü artırmak isteyen kimseler bu halkalara da katılabilirlerdi. Bu durum Osmanlıların son dönemlerinde devam ettiği gibi Cumhuriyet'ten sonra da devam etmiştir. Buna göre, 1950'lerde ve sonraki yıllarda Hüsrev Efendi, Fatih Camii'nde hadis, siyer ve fıkıh dersleri okutmuştur. Kadıköy Müftüsü Mekki Efendi, yine Fatih Camii'nde tefsir ve hadis dersleri (Kâdî Beydavi Tefsiri ve Sahih-i Buhari) okutmuş, bir ara İstanbul Müftülüğü de yapmış olan Bekir Haki Efendi de Şehzade ve Fatih Camii'nde Buhari ve Müslim'in ittifak ettikleri hadisleri cemedan "el-Lü'lüü ve'l-mercan"ı, Süleymaniye Camii'nde ise Eğitim Merkezi'nde tefsir dersleri veren Ali Yakup Cençiler Hoca Efendi de 1963 yılından 1983 yılına kadar Mesih Paşa ve Emir Buhari Camilerinde "İhyaü ulumi'd-din", "Edebü'd-dünya ve'd-din", "Medarikü't-tenzil" ve "Divanü'l-Mütenebbi" gibi eserleri okutmuştur.

Camiler sadece ibadethane değil, birçok fonksiyonun yerine getirildiği kutsal mekânlar olmuştur. Bunları şöylece sıralayabiliriz:

CAMİLERİN İŞLEV VE FONKSİYONLARI

1-Camiler yerleşim merkezlerinin teşekkülünde belirleyici rol oynamışlardır. Müslüman toplumlar cami merkezli şehirler kurduğu gibi bir şehirde cami ve mescidlerin bulunması o şehrin İslam şehri olduğunun alameti olmuştur.

2-Camiler, Müslümanların problemlerinin çözüme kavuşturulduğu, birlik ve beraberliklerinin pekiştirildiği ve İslam kardeşliğinin temellerinin atıldığı böylece toplumda ortak bir şuurun oluşturulduğu kutsal mekanlardır.

3-Camiler ibadet yeri olması özelliğinin yanında; vaaz, hutbe ve irşat faaliyetlerinin yapılmasıyla birer yaygın din eğitim merkezleri görevini de üstlenmiştir. Ayrıca çeşitli kurslarla genç, yaşlı, istekli olan kimselere din eğitim ve öğretim hizmetleri verilmektedir.

4-Günde 5 vakit camilerde okunan ezanlarla Müslümanlar namaza çağrılmakta, aynı zamanda da topluma "zaman bilinci" kazandırılmaktadır. Böylece Müslüman halklar hem ibadetlerini zamanında ve cemaatle yapmakta hem de zamanlarını ayarlayarak daha iyi değerlendirmektedirler.

5-Camilerde namaz kılan Müslümanlar, genç, yaşlı, fakir, zengin, amir, memur hangi meslek ve statüde bulunursa bulunsun aynı safta yan yana durarak her türlü ayrılıkçı fikir ve tutumu bir kenara atmış olurlar. Böylece toplumsal kaynaşma ve bütünleşme sağlanmış olur.

6-Camilerde imama uyularak cemaatle kılınan namazlarda, Müslümanlar aynı hareketleri imam önderliğinde aynı anda yaparak, liderlere uymayı ve disiplin eğitimini öğrenmiş olurlar.

7-Camiler, İslam ümmetinin temellerinin atıldığı, aynı kıbleye yönelerek “kıble bilincinin” kazanıldığı, küçük-büyük cemaatlerin oluşturulduğu ve Yaradan’a misafir olunduğu yerlerdir.

8-Camiler birer kültür merkezleridir. Özellikle Osmanlılar döneminde camiler külliyesi ile birlikte inşa edilerek, kültür merkezleri olmuşlardır. Günümüzde de camilerin yanına Kur’an kursları, toplantı salonları, kütüphaneler, aşevleri yapılmalı; insanlara faydalı çeşitli kurslar açılarak hem ibadet yeri ve hem de ilim, sanat ve kültür merkezleri haline getirilmelidir.

9-Camilere çocukların da getirilmesiyle, onların toplumsallaştırılmasına ve eğitilmesine katkı sağlar. Ayrıca camiler, genç ve yaşlılar arasında bir köprü vazifesi görür.

Yukarıda saydığımız maddeler çoğaltılabilir. Camilerin fonksiyon ve işlevleri ilk zamandan günümüze kadar devam etmiş ve gelecekte de devam edecektir. Sanırım saydıklarımız camilerin önemini yeteri kadar ortaya koymaktadır.

Son olarak, bir hususa daha dikkatlerinizi çekmek istiyorum: Câmi yapmak, câmilere sahip çıkmak çok önemli olmakla birlikte; İslam’ı câmilere hapsedmemek, yani sadece câmi müslümanı olmamak, bundan daha önemlidir. Camideki hayat başka, cami dışındaki hayat başka olursa; dinimizi çarşıya, pazara, dükkana, evimize taşıyamazsak; yani gerçek İslam insanı olamazsak bu çelişki olur, câmilerden umulan neticeye aykırı olur. Demek ki câmi yapmak kadar, câmilere layık cemaatler yetiştirmek ve camiye cemaat olmak da son derece önemli bir husustur.

Yüce Allah’tan niyazımız, bizleri câmilere layık cemaatler eylemesi ve bu mübarek yerlere maddî ve manevî emeği ve hizmeti geçen herkesi rızasına kavuşturmasıdır. (Abdurrahman Çetin, Hitabet ve İrşat, 240)

Camide cami görevlilerimizden başka cemaati doğru bilgilerle aktaran müftülerimiz, vaizlerimiz ve Diyanet İşleri Başkanlığımıza bağlı görevlilerimiz bulunmaktadır. Kürsüden halkımıza dinimizin iman, ibadet ve ahlak ile ilgili genel prensipleri en doğru bir şekilde aktarılmakta ve günlük hayatta karşılaşılan sıkıntılar İslam ışığında aydınlatılmaktadır. Ayrıca manevî değerlerin yanı sıra millî değerlerimizde halkımıza aktarılmakta, millî ve manevî değerlerine bağlı, vatanını ve milletini seven bireyler yetiştirilmesi için çaba gösterilmektedir. Bireyin ve toplum huzurunun elde edilmesine katkıda bulunmaktadır.

Kutsal Kitabımız Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyrulmaktadır.

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ

الْمُفْلِحُونَ

“Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır.” (Ali İmran, 104)

Yüce Rabbimizin bu emri doğrultusunda hareket edebiliyorsak ve bu ayetin sırrına mahzar olmuş bir şekilde bu topluluğun bir üyesi olabilmişsek biz din görevlileri için en büyük bahtiyarlıktır. Çünkü böyle bir topluluğun bir üyesi olmak dünya ve ahiret kurtuluşuna

ermenin yoludur. Bu sebeple cami görevlisi olmak aynı zamanda Rabbimizin emrine muhatap olmak demektir. Ayrıca insanlara doğru olanı emretmek ve yanlış olandan sakındırmak ne kadar önemli ve ne kadar güzeldir.

Hayra öncülük etmek, hayra çağırmak ve bu vesile ile bir kişinin hayırlar içerisinde olmasına vesile olmak o kişi yaşam bulduğu o kişinin yetiştirdiği iyi insanlar hayat bulduğu sürece sevap defterinin kapanmamasına sebep olacaktır. Bunun tam zıddı da böyledir. Yani kötülüğe çağıran, bir kimsenin kötülük içerisinde olmasına sebep olan, kötülüğüne sebep olduğu şahıs kötülük işlediği müddetçe günah defteri kapanmayacaktır.

Yüce Rabbimizin ayetlerini ve Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) konumuzla ilgili hadislerini beraberce yeniden hatırlayalım.

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

“Allah’a çağıran, dine ve dünyaya yararlı iş yapan ve "Ben müslümanlardanım" diyenden daha güzel sözlü kim vardır?” (Fussilet, 41/33)

Vaaz, hutbe ve sohbetleri ile topluma İslamı anlatan görevlilerimiz Kur'an-ı Kerim'in şu emrini dikkate alırlar:

أُدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ
بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

“Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle davet et; onlarla en güzel yöntemle tartış. Kuşkusuz senin rabbin, yolundan sapanların kim olduğunu en iyi bilendir; O, doğru yolda bulunanları da çok iyi bilir.” (Nahl, 16/125)

En güzel örneğimiz Hz. Peygamber (s.a.v.) de insanlara iyiliği emretme kötülüklerden sakındırma, onlara örnek olma konusunda şöyle buyururlar:

مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورٍ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا ، وَمَنْ
دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامٍ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا

“İnsanları doğru yola çağıran kimseye, kendisine uyanların sevabı gibi sevap verilir. Ona uyanların sevaplarından da hiçbir şey eksilmez. Başkalarını sapıklığa çağıran kimseye de, kendisine uyanların günahı gibi günah verilir. Ona uyanların günahlarından da hiçbir şey eksilmez. (Müslim, İlim, 16; Tirmizi, İlim, 15)

“Neden insanları doğru yola ulaştırmak için çabalayayım ki? İnsanların kötü gidişinden bana ne?” Gibi bazı şeyler aklımıza gelebilir. Ancak unutmayalım ki; İyiliğe ulaştırılmış her insan iyi bir çığır demektir. Kötülüğe bırakılmış her insan ise kötü bir çığır demektir. İyi bir yol belirlemek ise ne kadar güzel. O yoldan gelenlerin sevabına ortak olmak var. Bir hadisi yeniden hatırlayalım.

مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا، وَأَجْرُ مَنْ عَمَلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْءٌ، وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُ مَنْ عَمَلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُوزَارِهِمْ شَيْءٌ

“İslâm’da iyi bir çığır açan kimseye, bunun sevabı vardır. O çığırda yürüyenlerin sevabından da kendisine verilir. Fakat onların sevabından hiçbir şey noksanlaşmaz. Her kim de İslâm’da kötü bir çığır açarsa, o kişiye onun günahı vardır. O kötü çığırda yürüyenlerin günahından da ona pay ayrılır. Fakat onların günahından da hiçbir şey noksanlaşmaz.” (Müslim, Zekat, 69; Nesai, Zekat, 64)

إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ النَّاسِ، وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتَّىٰ إِذَا لَمْ يُبْقِ عَالِمًا، اتَّخَذَ النَّاسُ رُؤُوسًا جُهَالًا فَسِئَلُوا، فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا

“Allah ilmi, insanların hafızalarından silmek, kalplerinden söküp çıkarmak suretiyle almaz, ilim adamlarının ölümüyle almış olur. Böylelikle ortada alim kalmamış olur da insanlar bazı cahilleri önder edinirler. Bu kimseler kendilerine sorulan sorulara bilmedikleri halde fetva verirler ve böylece hem kendilerini, hem de başkalarını sapırtırlar.” (Buhari, İlim, 34; Müslim, İlim, 13)

يَوْمَ الْقَوْمِ أَقْرَوْهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ، فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً، فَأَعْلَمُهُمْ بِالسُّنَّةِ، فَإِنْ كَانُوا فِي السُّنَّةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ هِجْرَةً، فَإِنْ كَانُوا فِي الْهِجْرَةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ سِنًا وَلَا يُؤْمِنَنَّ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي سُلْطَانِهِ، وَلَا يَقْعُدُ فِي بَيْتِهِ عَلَى تَكْرِمَتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ

“Cemaate Kur’an’ı en iyi bilen ve okuyanları imam olsun. Kur’an bilgisinde eşit iseler, sünneti en iyi bilen; eğer sünnet bilgisinde de denk olurlarsa, önce hicret etmiş olan; hicret etmekte de aynı iseler, yaşça en büyükleri imam olsun. Hâkim ve yetkili olduğu yerde kişiye, izni olmadıkça bir başkası imam olmaya kalkmasın. Hiç kimse, başkasının evinde, izni olmadıkça ev sahibinin özel yerine oturmasın.” (Müslim, Mesâcid, 290)

إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ تَعَالَىٰ إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ، وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْغَالِي فِيهِ، وَالْجَافِي عَنْهُ وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُقْسِطِ

“Saçı-sakalı ağarmış müslümana, aşırı gitmeyip ahkâmıyla amel etmekten kaçınmayan Kur’an hâfızına ve âdil hükümdara saygı göstermek, Allah Teâlâ’ya duyulan saygı ve ta’zimden ileri gelir.” (Ebû Dâvûd, Edeb, 2)

Yukarıda sıraladığımız ayet-i kerimelerin ve hadis-i şeriflerin verdiği mesajı anlayan ve kendilerini din hizmetlerine adayan ve gönüllerimizde sevgi ve saygıları devam eden nice din gönüllüsünü rahmet ile anıyoruz.

Göneli Mehmet Efendi, M. Rüştü Aşikkutlu Hoca Efendi, Abdurrahman Gürses Hoca Efendi, Ömer Nasuhi Bilmen, Tahir Büyükkörükçü, İsmail Biçer gibi hizmetleriyle adanmışlık ve samimi çalışmalarıyla unutulmayan nice hocalarımız gönüllerde yaşamakta ve yeni nesiller tarafından takip edilmektedirler. Allah hepsine rahmet eylesin.

Öteden beri mihrapları imamsız, minberleri hatipsiz, minareleri ezansız bırakmayan din görevlilerimiz, sadece ezan okumak ve namaz kıldırmakla yetinmeyip toplumda din ve sosyal hizmet gönüllüleri olarak çalışan, çevresindeki insanların derdiyle dertlenen, model alınan kimselerdir. Kadın-erkek, genç-yaşlı, fakir-zengin ayrımı gözetmeksizin toplumun bütün kesimlerine din hizmeti ulaştırma gayret ve heyecanı taşıyan; muhabbet, kardeşlik, birlik ve dirlik aşıl原因an örnek şahsiyetlerdir. Din görevlilerimiz insanları yargılamadan, hor görmeden, ötekileştirmeden sevgi, saygı, hak-hukuk, hoşgörü ve empati esaslarına dayanan bir din hizmeti anlayışıyla hareket etmektedir.

Başkanlığımız din görevlilerinin aşk ve heyecanlarını sürekli koruyarak kalplerini diri, zihinlerini duru, bilinçlerini şuurlu tutmak, yürütülen din hizmetlerinde etkinlik ve verimliliği artırmak, bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunmak, örnek projeleri tespit ederek yaygınlaştırmak, din görevlilerinin mesleki ve kişisel yönden kendilerini geliştirmelerini sağlamak amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Bu bağlamda Başkanlığımızca, toplumsal bir duyarlılık ve hassasiyete vesile olması amacıyla 2018 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası'nda "Camiler ve Din Hizmetine Adanmış Ömürler" konusunun ele alınması kararlaştırılmıştır.

Hafta boyunca yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilecek etkinliklerle din görevlisinin İslam tarihi ve medeniyetindeki yeri ve önemi üzerinde durulacak, din hizmetlerine büyük emekler vermiş örnek şahsiyetler ile cami ve Kur'ân kurslarının imar ve ihyasında önemli fedakârlıklarda bulunan hayır sahipleri hatırlanacak, böylece cami ve din görevlilerinin tarih boyunca yükledikleri misyonun canlı tutulmasına katkı sağlanacaktır.

Ramazan DAĞLI

Diyanet İşleri Uzmanı